

לימוד היומי דקהילתנו

שולחן ערוך	שולחן ערוך	יום	יום	ליקוטי	ליקוטי	משנה	כוכבי	שולחן ערוך
ה"ב	ה"א	ה"ב	ה"א	ה"ב	ה"א	ה"ב	ה"א	ה"ב
ש"ג	ש"ג	שבת	כ"ב	כ"ג	כ"ג	קח	קח	הורה
ש"ג	ש"ג	א	כ"ג	כ"ד	כ"ד	קט	קט	קטז
ש"ג	ש"ג	ב	כ"ד	כ"ד	כ"ד	קי	קי	קיו
ש"ג	ש"ג	ג	כ"ה	כ"ה	כ"ה	קיא	קיא	קיו
ש"ג	ש"ג	ד	כ"ו	כ"ה	כ"ה	קיב	קיב	קיה
ש"ג	ש"ג	ה	כ"ז	כ"ו	כ"ו	קיג	קיג	קיה
ש"ג	ש"ג	ו	כ"ח	כ"ז	כ"ז	קיד	קיד	הורה

בקרני אור

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

468 | פרשת בהו"ב | כ"ב אייר תשפ"ז

דבר המערכת

לפנינו שיר הערצה שפורסם בגיליונו קרני אור (370) בשנת תשפ"ד והדברים נאים להאי שתא

מה יפו פעמיה...

בנעלים פעמיה מה יפו / בני קהלתנו אשר חשו
בלב ונפש כמהו כספו / לגיל בהולוא עלו אתכנשו
מול מסגר ובריה והפחדות / הלב התנשא בעוז
אל התנא האלקי מאור הדורות / מגדול ומעוז

מלחמה לה' בעמלק/להפך עצתם הכל יצאו בהמון
בתעצמות עוז לסלק
רצונם להפך מירון לבית ישימון
בהתקשרות ובאהבה עזה
לאשר הבטיח שלא תשכח
שום מחיצה ופעלה נועזה/ לא עצרה מלרוץ לנכח

על הגבעות וההרים/בנקייה סלעים יערות וטרשים
ובין משעולים צרים / כושלים כחור וזקן טף ונשים
ברעב בצמא, בתשות כח / במכאובים ובפקדים
צועדים בסף ללא מנוח / נחבאים נרדפים וחרדים

רגלים כושלות וגו מכה/טלטולי דרך ומכות אכזריות
רק הוסיפו רצונות מייזכה/ופרצו גדרות ומקמורות.
כל הגוף שבור דואב / אך הנפש כה רוממת ונעלה
אין חש בכאב / השמחה הפנימית בוקעת למעלה

ואף אלו שלא זכו לקרבה
זדים השליכום הרחיקום בזרוע

את הגוף עצרו כפתו באיבה רבה
אך הרצון לא יכלו למנוע.

האהבה והתשוקה רק הובעה
מהמניעות אשר חשק זורע

אשר יכם מוסרי נפש בטהרה
הרי הגליל יעידו לפני כל יודע.

מוקדש בהערצה לגיבורי כח
בני קהילתנו 'קרן אור', מנשרים קלו ומאירות גברו
למסור נפשם כדי ללחום בשלטון הרשע שביקש
לכטל היולות התנא הקדוש רשב"י זיע"א

הערכים

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

אמר: אפלו כשנפולו לפעמים לתוך רפש וטיט,
שקשה לו מאד לצאת משם, צועקין וצועקין
וצועקין. ואמר בלשון אשכנז בזה הלשון: "און
אפלו אז מע פאלט אין א בלאטע אריין, שרייט
מען און מע שרייט און מע שרייט".

(שיחות הר"ן)

או אז יכנע לבבם

זאת, מי שהגיע בבזיון ובשפלות, ויחד עם זאת היה לבו אטום ומבולבל הרי זו העלמה וריחוק.
אך עלינו להבין שנקודת הנקודות בהתקרבות לה' יתברך הוא ההכנעה והשפלות, רבינו הקדוש מלמדנו שאין אדם זוכה לתורה אלא על ידי שפלות (לקוטי מוהר"ן, ח"א יד-ה), כמו כן כל הקדושה תלויה בשפלות זו (שם, א-ג) וזה עיקר התשובה, כי עיקר התשובה הוא על ידי שמרגיש שפלותו וקטנותו (שם, ו-ב) וזה גם עיקר תקון פגם העוונות (ספר המדות, תשובה ח"ב עא), ורק חלק השפלות שבנו יקום לתחיית המתים (שם, ח"ב ע"ב), וכבר הורו לנו חז"ל (סוטה ה) שנתנית התורה לישראל היא הוראת חיים עבורנו לאהוב את הנמיכות "שהרי הקדוש ברוך הוא הניח כל הרים וגבעות והשרה שכירתו על הר סיני".

כאשר הקב"ה מזמין לאדם סיבה לשפלות ונמיכות רוח וגורם לו להרגיש אפס וחדל אונים, הבחירה בידו להכנס לעצבות ולעצלות של הרגשת רוע מזל, או לבחור בענוה ושפלות דקדושה, להעמיק ולהבין היטב שאכן אין לנו שום יכולת מצד עצמנו, כי רק הש"ת הוא בעל היכולת ובעל הכוחות כולם. העצבות והעצלות הינם מקור כל הטומאות ושושן נשיכת הנחש הקדמוני (ראה לקו"מ ספ"ט), ולעומת זאת, הבנה אמיתית זו, שאין לנו מצד עצמינו כלום ושאין מגיע לנו כלום, היא מקור להשראת השכינה המתקנת העבר ופותחת שער לכל הטוב שבעולם.

ידועים דברי הזהר (וישלה קס"ח): על יקרת תפילת העני שהיא מקדימה להתקבל לפני ה' מכל תפילות העולם, והיא העומדת לפניו יתברך ושוברת שערים ופתחים ונכנסת להתקבל לפניו, ורבי נתן (בלקוטי הלכות תפילין ה-נג) מפליג מאד בשם הזה"ק (פרשת בלק) ביקרת תפלה זו שהיא עולה על 'תפלה למשה' ותפלה לדוד'.

השפלות היא אם כן מתנה יקרה ועצומה, אפשר שאדם יחוש בזוי ומושלך ודוקא אז היא שעת הרחמים המופלאה שלו, שתפילות הדלה באותה עת עולה על כל התפילות המפוארות והעצומות שהיו לו מאז ומעולם.

בפרשתינו אנו לומדים על התוכחות והיסורים הבאים ח"ו על עזיבת התורה, ואחר כל אלה מסיימת התורה הקדושה 'או אז יכנע לבבם הערל', כלומר, שתכלית כל היסורים היא להביא להכנעה זו, ורבר"ן (בספר 'חכמה ותבונה' יד-ד) מביא בשם רבי נתן, שביאר זאת על פי המבואר בספורי מעשיות (מעשה י"ב) שהגיבור הלך לכבוש את העולם ולא ביקש מהם כלום כי אם הכנעה ואם לא נכנעו היה מחריבם, דבר זה רומז למדת הגבורה והדין שבעולם, כי תכליתם של כל הקללות והיסורים להביא להכנעה זו שהיא עיקר התשובה "ועיקר רצון ה' יתברך במידת גבורתו הוא ההכנעה והביטול אליו יתברך", והוא מוסיף, כי אף שהצדיקים עוסקים בתפילה וצדקה להמתקת הדין, אולם כל זה מועיל רק לדחיית הגזירה, אולם לביטולה הגמור זקוקים לתשובה שענינה הכנעה וביטול.

נשמח בכל נקודת הכנעה ושיפלות, שהוא תכלית ההתקרבות והארת הפנים, לטוב לנו בזה ובבא.

לאחר שעות של הליכה רגלית בין הרים וגבעות, טיפוס על סלעים וחלוקי אבנים, בין קוצים ודרדרים ביצות ומהמורות תחת מטרות עוז, שמע סוף סוף מרחוק את קול הנגינה הבוקעת מחצר ציונו של רשב"י, לבו התרונן, הנה זה בא, הולכים ומתקרבים להילולא הקדושה שהכל כה נכספו אליה, ואז, הגיעו שלוחי הרשע והחלו רודפים אחריהם ביערות הסבוכים, הפליאו בהם מכותיהם, השפילום ורמסום. אבל הגרוע מכל, לבסוף גרום בעל כרחם אל מקום נידח ומרוחק. בא השמש, ובהילולא הקדושה לא זכו להיות.

מושפלים ומובסים, מבוזים וממרטים, ויותר מהכל, מלאים חלישות הדעת על שרבי שמעון לא חפץ בהם' והרחיקם כל כך. למה?! מדוע!?!

רבי נתן (בלקוטי הלכות, כלאי בהמה ד-ו) מזהיר אותנו: "כשה' יתברך מנסה ומייסר את האדם ביסורים וצרות ח"ו בעניות ודחקות ורדיפות רחמנא לצלן, הוא גם כן בנסיון גדול, כי ה' יתברך שלח עליו הכל לטובה, כדי שיזכור על ידי זה לשוב אליו, אבל מחמת גודל כח הבחירה, יש לפעמים שאדרבא על ידי הצרות ח"ו נתעקם לבו ביותר מה' יתברך".

אין ספק, כל ההתרחקות וההעלמה היו במטרה אחת בלבד, לקרב לרחם להאיר ולרומם. אבל לצורך הבחירה שאיר ה' יתברך את הכח ליצר לעקם את הלב, לחשוב מחשבות הפוכות בתכלית, עד שהן גורמות לחלישות הדעת וריחוק. כל זה נובע מכך שאנו רוצים להבין בשכלנו המנוגש את עומק דרכי ה', אנו רוצים שיתיישב על ליבנו בסברה האנושית איך יתכן שברחוק כזה ברוחניות וגשמיות טמון קירוב ואהבה, וכיון ש'כאשר גבהו שמים מארץ כן גבהו דרכי מדרכים ומחשבותי מחשבותיכם', על כן בהכרח שהלב יתעקם מן האמת.

לפני הכל ואחרי הכל עלינו להעמיד חומה בצורה של אמונה פשוטה בלי שום חקירה ש"השם יתברך מחמת רחמנותו ברא את העולם כי רצה לגלות רחמנותו, ועל כן ברא את כל הבריאה מתחלת האצילות עד סוף נקודת המרכז של עולם הגשמי, כדי להראות רחמנותו" (לקוטי מוהר"ן, ח"א סד-א). אין עוד דבר בבריאה מלבד גילוי רחמנות, כי "השם יתברך מלא רחמים וכל העולם מלא רחמנות והוא רוצה מאד בהעולם" (שם, ח"ב מט). אסור לנו לחקור ולשאול איך יתכן כזאת, כי 'מי בין אורחותי הקדושים ומי הוא החצוף אשר יעיז פניו ככלל להרים ראשו ודעתו לחקור בדרכי הקדושים ולשאול שאלות וקושיות עליו ועל הנהגותיו האמתיות או על צדיקת האמתים, או לאותה בושה, או לאותה כלימה, כי באמת לאמתו אין שום קושיא כלל, כי צדיק וישר אתה ואמת ה' לעולם" (ליקוטי תפילות, ח"א טד).

אולם אף על פי כן, הבה נתבונן בדבר אמיתי וברור. לדידן, כלומר, לפי הבנתנו השטחית, הרי שמי שזכה להארת פנים והגיע כמלך בגדוד לציון הרשב"י [או לכל שאר עשיות דקדושה בעבודת ה'], היו לו שם 'מוחין גדולות' עם לב פתוח ומרגיש, בלי בלבולים ובלתי קטנויות, הרי זה הארת פנים וקירוב, ולעומת

וַיֵּאמְרֵנוּ בְּה' וּבַמֶּשֶׁה עֲבָדָיו! (ד)

ולבטל אמונות כוזבות בחינת 'לא יהיה לך אלהים אחרים לא תעשה לך פסל' וכו'. **כי זהו עיקר ההתחלה והתכלית והיסוד והעיקר של כל התורה כולה!** (ליקוטי הלכות, תחומין ה.א.)

כשגם כל שאר תרי"א מצוות התורה, אינן אלא 'עצות' כיצד לזכות לאמונה טהורה ושלמה!
"כי עיקר תכלית התורה הוא האמונה, לגלות אמונה הקדושה בעולם, למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלקים. ועל כן נתן לנו תרי"ג עֵטִין דאורייתא שהם תרי"ג מצוות שנקראים 'עצות', כי על ידי העצות גדילה האמונה שהוא עיקר הכל" (שם).

"וזהו בחינת 'כל מצוותיך אמונה', שעל ידי כלל המצוות שהם בחינת עצות דקדושה זוכין לאמונה. וכשפוגם באיזה מצות עשה או לא תעשה, אזי פוגם באמונה כפי פגם המצוה שעבר עליה" (ליקוטי הלכות, מאבד ממון חברו ד.)

ומאז אשר ניתנה לנו 'תורת משה', לא ניתן לזכות לאמונה שלימה בה' אלא ע"י האמונה בו ובתורתו, וקיום מצוותיה.
"כמו כן בכל דור ודור, אי אפשר להתקרב אליו יתברך באמת כי אם על ידי אמונת חכמים, כי רק החכמים והצדיקים אמתיים, רק הם ממשיכים לנו אור האמונה הקדושה ורק על ידם אנו יכולים להתקרב לאבינו שבשמים" (ליקוטי הלכות, הכשר כלים ב.א.)

אשרינו מה טוב חלקנו!

כי יש אלקים שליט בארץ" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, ז.).
"כי אף על פי שעיקר הדעת והאמונה הקדושה התחיל מהאבות, אף על פי כן לא היה מי שהאיר והמשיך זה הדעת בכל העולם כמו משה רבינו ע"ה, כמו שכתוב כי שאל נא לימים ראשונים וכו' הנהיה כדבר הגדול הזה" (ליקוטי הלכות, נטילת ידים לסעודה ו.סו.).

לאחר שיצאנו ממצרים, וספרנו תשעה וארבעים יום, הוריד לנו משה ביום החמישים תורה מסיני, ובה פסקה זוהמתנו - זוהמת הכפירות והאמונות הכוזבות - וזכינו "לשלימות אמונה הישרה דקדושה".

"כי שם זכו כולם לנבואה על ידי משה רבינו, רבן של כל הנביאים, שהיה מנהיג האמתי שלהם. ועל ידי זה נתברר ונתתקן המדמה אצלם, וזכו לאמונה שלימה בה'. ועל כן פסקה זוהמתן, זוהמת הנחש, שהוא אמונות כוזבות, כי זכו לשלימות אמונה הישרה דקדושה על ידי בירור המדמה שזכו על ידי רוח נבואה כנ"ל" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, ח.).

שם שמענו את "עשרת הדברות", כששני הדיברות הראשונות אשר אנו שומעים מפי הגבורה, הם: "אנכי ה' אלקיך" ו"לא יהיה לך אלהים אחרים על פני".

"כי עיקר קבלת התורה והמצוות הוא האמונה, שהוא יסוד כל התורה והמצוות, כמו שכתוב כל מצוותיך אמונה, וכמו שדרשו רבותינו ז"ל 'בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה'. ועל כן תחילת דבר ה' שדיבר עם ישראל הוא "אנכי ה' אלקיך" שהיא עיקר האמונה, להאמין בה' יתברך

אחר שבשבו שער דילגנו על הסדר וביארנו כיצד כל תורת הקבלה שגילה הרשב"י ואחריו האריז"ל מוכרחים להארת האמונה בלב ישראל, נחזור למקום שהפסקנו, והוא: שהאבות הקדושים האירו את האמונה והעבירוה מדור לדור, עד לירידת ישראל למצרים ועד בכלל.

קעת נמשיך לבאר כיצד המשיכה הארת האמונה אחר הירידה למצרים:

עם ישראל בכללותו, משועבד היה לפרעה במצרים - זה שאמר "לא ידעתי את הוה" וטגד לכוות הטבע.

"עד שארכו הימים לישראל במצרים וחזרו ללמוד מעשיהן ולעבוד כוכבים כמותן - חוץ משבט לוי שעמד במצות אבות, ומעולם לא עבד שבט לוי עבודת כוכבים - וכמעט קט היה העיקר ששתל אברהם נעקר, וחוזרין בני יעקב לטעות העולם ותעיתן.

ומאהבת ה' אותנו ומשמרו את השבועה לאברהם אבינו, עשה משה רבינו 'רבן של כל הנביאים', ושלחו. כיון שנתנבא משה רבינו ובחר ה' ישראל לנחלה, הכתירן במצות והודיעם דרך עבודתו, ומה יהיה משפט עבודת כוכבים וכל הטועים אחריה" (רמב"ם, עבודה זרה א.א.).

ובהגיע משה רבינו, נפקחו עיני ישראל לדעת את ה' ולהאמין בו. "כי הוא פתח לנו אור הדעת, כמו שכתוב אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים, כי משה פתח את הדעת וגילה לנו,

פניני התחזקות והתעוררות שנערכו ונעבדו מתוך איצרות שיהותו של הגוי"מ שבטעור שליט"א

שביבי אור

"אֶהְבֶּתִי אֶתְכֶם אָמַר ה'!"

היטב בתורה 'כי מרחמם ינהגם', שהשי"ת כביכול צריך את כל אחד ואחד מישראל, והוא קרוב ונמצא לכל אחד גם אם הוא נמצא בשפל המדרגה.

בן יקר - לְהִזְכִּיר אֶתְּךָ הוֹלֵךְ?! (ספדו)

מסופר על הרה"ק מבראדיטשוב זי"ע, שאשה אחת מנשות ישראל הכשרות שגרה בקרבת ביתו, נחלה ל"ע בנה בחולי הנפש, ופגע בו שגעון שתמיד היה מבקש לברוח אצל הגויים, והיו צריכים להשיג עליו יומם ולילה בשמירה מעולה שלא ילך אצלם. פעם אחת הצליח הבן לברוח מאמו ולהתחמק מהשומרים עליו, וברח לרחוב הגויים. ולאמו לא היה הכח לרוץ אחריו ולמנעו מכך, והתייצבה ליד החלון וצעקה בלב קרוע: זונעניו, בני יקירי! להיכן אתה הולך?...

כאשר שמע הרה"ק מבראדיטשוב קריאה זו, הפך לאש להבה ואמר: השי"ת צועק לכל אחד ואחד מבני ישראל: זונעניו! להיכן אתה הולך? לאיזה זוהמא אתה מתקרב? הרי אתה בן מלך? להיכן אתה הולך? געוואלד!

עדיין אנו אחווים כך!

ובפרט בדורינו זה, דור עקבתא דמשיחא, שאנו חיים בתוך העלמה והסתרה נוראה, בהתגברות כ"כ של הרע, בריבוי של תאוות המכלות מנפש ועד בשר באופן מבהיל ביותר, שזה גיהנום ממש, נוספה עליהם העלמה הנוראה שנתפשטו המינות והאפיקורסות החודרים לכל צד ופינה. ואנו אין לנו אלא להתאחז בהשי"ת בכל כוחינו ויכלתנו בבחינת "אחזתיו ולא ארפנו".

ובאמת אנו מסוגלים לזאת ויש לנו את הכח הזה, ואדרבה דייקא במצבנו השפל הזה ניתן לנו כח מיוחד למעילא לעמוד בכל מעברינו הקשים, מה שלא היה עד הנה. וכפי שמתבטא מוהר"ן זי"ע בתפילה לל"ג בעומר: 'עמן בית ישראל משתוקקים ומתגעגעים מאד להשי"ת, והכל חפצים ליראה את שמך בהשתוקקות נמרץ ונפלא אשר לא היתה כזאת מימי קדם, 'הקיצוטי ועודי עמך', עדיין אנו אחווים כך ודבוקים כך ומשתוקקים לעבודתך בכלות הנפש', עכ"ל.

"אשר לא היתה כזאת מימי קדם" - כלומר שההמלכה הגדולה ביותר נעשית דייקא בגלות המר הזה ע"י ההתאחזות בהשי"ת בכל המצבים.

ואצל חסידים מקובלת האימרה, שקודם שעמדה לרדת נשמתו של הבעש"ט הק' לעולם, הסתכל הקב"ה כביכול על כלל ישראל, וראה שהם שקועים בתרדמה, ופנה אליהם וקרא: ישראל! למה אתם ישנים? ומתיבה זו, 'ש'ראל', נאצלה נשמתו של רבינו ישראל בעש"ט, אשר עורר את כל ישראל מתרדמתם עד היום הזה.

עם קשה עורף - הממליכים את השי"ת בכל המקומות והמצבים
בכל הדורות ראו בכללות אצל כלל ישראל עקשנות דקדושה גדולה ועצומה, שהלכו אחר ה' בכל אופן ובכל זמן, ושום דבר שבעולם לא הכריע אותם ללכת מה' ולתעות אחר בארות בארות נשברים.

וכמו שמובא בספר יוחסין הסיפור הנורא משיביתם של כמה מהגאונים, גדולי הזמן ההוא, הלא הם: רבי חנוך, רבי חושילא אביו של רבינו חננאל, רבי משה אביו של רבי חנוך, ורבי שמריה בן רבי אלחנן, שנשבו להימכר לעבדים, בעבדות ובשפלות נוראה רח"ל. הרשעים הורידו אותם לים בספינה למכור אותם לעבדות בארץ רחוקה ונכריה, כאשר את הגאונים הובילו בספינה אחת ואת נשיהם בספינה נפרדת. בדרך צעקו הנשים הצדקניות הללו אל הגאונים בספינה האחרת ושאלו אותם: נטבעי הים האם יקומו בתחיית המתים? השיבו להם בעליהם הגאונים בלשון הפסוק: "אמר ד' מבשר אשיב, אשיב ממצולות ים". הנשים הצדקניות בשמען זאת השליכו עצמם לים וטבעו על קידוש שמו ית', שלא יטמאו אותם הגויים.

את הגאונים הללו מכרו בג' מקומות נפרדים, מרוחקים מעריהם ומבתיהם, במצב הכי שפל שבעולם, שם נודע מגדולתם של הגאונים ופדו אותם בממון רב. ולמרבת הנס והפלא, הפיצו שם את תורת ה', ועל ידם הפכו הג' המקומות הללו למרכזי תורה ענקיים.

עד היכן עצמה עקשנותם ומסירות נפשם של גדולי ישראל הללו שנמכרו כעבדים כשפלים ממש והיו צריכים לפדותם בדמים מרובים, ושם המליכו את השי"ת בהמלכה עצומה, והקימו מקומות תורה חדשים בעולם, ושמו ית' נתגדל ונתקדש במקומות שולאל הם לא היתה התורה מגיעה לשם. כי יתכן שכדי שיהודי המקומות ההם יזכו לאורה של תורה היו הם צריכים להימכר לעבדים ולהשלח למקומות תורה, והקב"ה סיבב והביא את הגאונים הקדושים אליהם בדרך יסורים זו, ועי"ז שהחזיקו מעמד בעקשנות ובמס"נ זכו להביא דבר ה' למקומות הנדחים הללו.

"אהבתי אתכם אמר ה' - את כל אחד ממשו!"

השורש של דברי החיזוק של רבינו הוא; שזה שהשי"ת אומר לבני ישראל: "אהבתי אתכם אמר ה'" - זה הולך על כל אחד ואחד מישראל ממש, יהיה באיזה מצב שיהיה. על כל אחד מישראל לדעת שהשי"ת אוהב אותו! ועליו לדעת גם כי שרשו גבוה מאד מאד, כי הוא קשור לראשית המחשבה של הקב"ה כביכול, ולנו הנבראים אין היכולת להגיע להשגה נוראה ונשגבה זו לדעת עד היכן מגיע שורש קדושת נשמתו. וכאשר בורא כל העולמים אומר לנבראים ישראל עם קדוש: "אהבתי אתכם" - גילה לנו רבינו שזה עולה על כל אחד ואחד ממש, כמו שמבאר זאת באר

פניני הלכה למעשה

המתנה בין בשר לחלב לחולה וקטן

בשחרית בשר ובצהרים גבינה, אף על פי שלא שהו כשעור שש שעות. ע"כ. וכידוע שהוא היה אבות מנהגי אשכנז. וגם בספר העיטור (שם) מובא דגם לדעת המחמירים אפשר להקל בקטנים שלא הצריכו שהייה, ואפשר להסביר הדברים על פי מה שכתב המגן אברהם (סי' רסט ס"ק א) דמותר להטעים לקטן קודם קידוש, שיש חילוק בין אכילת איסור לאכילת היתר בזמן האסור, ולא אסור חז"ל לקטן אכילת היתר בזמן איסור.

גם המאירי (קה) הביא בשם יש מפרשים דבקטן שאין כח בו לשהות שש שעות וסעודותיו תכופות זו לזו ועיכולם ממרה הן באיסטומא הן בין השינים אין צריך שהייה. ויש לצרף לזה שיטת הרשב"א ביבמות (קיד.) שמוותר לספות איסור אכילה ושתייה דרבנן בידיים לצורך קטן, ואנו סומכים עליו בכמה אופנים (עי' שועה"ר בס"י שמ"ג ס"ו ז) ובביאור הלכה (שם).

ועל כל פנים בקטן שדרכו לשתות חלב חם בשכיבתו ובקומו ודאי שיש להקל לתת לו חלב בשעה שהולך לישן, שהרי נפסק בשולחן ערוך (סי' רעו ס"א) דקטנים דינם כחולים אם הם צריכים הרבה לכוך. וכן כתב בערוך השולחן (שם) שנער או נערה כחושים שרפואתם לשתות חלב די להם בהמתנת שעה. ושאלתי את פי א"א ז"ל בעל הקנה בושם ואמר לי שזה פשוט שאפשר להקל לתת חלב לקטן וכן ליולדת כשהם צריכים לכוך, והוספתי: זה 'מותר' אבל לא 'מצוה'.

כפי שידוע נפסק בשולחן ערוך (יו"ד סימן פט ס"א) שיש להמתין בין אכילת בשר לחלב שש שעות, וכך הוא מנהג העולם. ואף שהרמ"א כתב שהמנהג המתין רק שעה אחת, כתבו כל הנושאי כלים שם שכל מי שיש בו ריח תורה יש לו להחמיר, ובחכמת אדם (כלל מדין א) כתב שעשוי המנהג להמתין שש שעות והמקיל בזה עובר משום בל תטוש תורת אמוך.

אמנם כתב החכמת אדם (שם) שלצורך חולי קצת אפשר לסמוך על הרמ"א ולהתיר אפילו לאחר בשר בהמה שימתין שעה ויחטט שיניו. והביאו החפץ חיים בספרו נדחי ישראל (ח"ג פרק לג אות ו). וכן כתב הערוך השולחן (סי' פט ס"ז); המנהג הפשוט בכל תפוצות ישראל להמתין שש שעות וחלילה לשנות וזכה נאמר פורץ גדר וגו', אמנם באדם שאינו בריא שצווה הרופאים לשתות חלב יכול לסמוך על דיעה זו בהמתנת שעה ובהדחת פיו אף שאין בו סכנה.

והגרי"ח זוננפלד ז"ל בשו"ת שלמת חיים (ח"ב סי' ד) הקיל מטעם זה גם למעוברת ומינקת אם מרגישה שצריכה לשתות חלב, שיכולה לשתות חלב אחר שעה לאחר חטיטת שיניה.

ולגבי קטנים יש עוד כמה צירופים להקל; בדספר לקט יוסר לתלמיד המהרא"י (עמוד 35) כתב שהגם שהיה נוהג להמתין ו' שעות לא היה מקפיד על הקטנים אם אכלו

מקום לומר שזה כבר מעתה כגוף של רעי ממש. ולכן אין להתיר בנדון דידן רק אם הדגים הם כבר במצב להרטיב את הבית.

טלטול על ידי גוי

בפוסקים מבואר שמוותר לטלטול מוקצה על ידי גוי רק לצורך דבר המותר אבל לא בשביל שמירת המוקצה. כך נפסק בסימן רע"ז (משנ"ב ס"א) שמוותר לטלטול נר דלוק על ידי גוי כדי שישתמש ישראל לאורו, אבל אסור לטלטול פתילה על ידי גוי בשביל שלא יפסד הפתילה. וכן נפסק בסימן שי"א (ס"ב) שמוותר לטלטול מת על ידי גוי רק לצורך כהנים או לצורך מצוה. ואם כן בנידון דידן אם אין צריך את מקום הדגים אסור לומר לגוי להחזיר את הדגים לפריזע"ר, כיון שעושה כן לצורך שמירת המוקצה. אך אם צריך את מקום הדגים מותר לומר לגוי לטלטול את הדגים ולהחזירו לפריזע"ר.

טלטול על ידי קטן

יש להעיר, שאף שיש היתר לומר לגוי לטלטול מוקצה לצורך דבר המותר, אין היתר זה אמור כלפי קטן, ואסור לומר לקטן לטלטול מוקצה אפילו לצורך דבר המותר. ואף שלפעמים במקום שמתירים אמירה לנכרי מתירים אמירה לקטן בדרך מקרה (עי' בשועה"ר סי' שמ"ג ס"ח). בנדון דידן חמור יותר, שהאומר לקטן לטלטול מוקצה הרי זה כאילו ספרו איסור בידיים, ואסור לספות לקטן

דגים שנפלו מהפריזע"ר

שאר צריך להשתמש שם במשך השבת, אסור לסלק את הדגים משם אפילו על ידי דבר אחר, שאז נמצא שמטלטל מן הצד לצורך המוקצה.

אכן נראה שאם מפריע לבני הבית שיש דגים קפואים על הרצפה, ובדרך כלל בימות החול היו מסדרים את הבית שיהא נקי, ובפרט אם היה בא אורח היו מסדרים את הבית שלא יהיו חפצים על הרצפה, ואין זה כבוד שבת מלכתא שיהא הבית כך, אפשר להתיר טלטול מן הצד, שנמצא מטלטל את הדגים לצורך שבת שהדגים מפריעים לנקיון הבית (עי' ביה"ל סי' שלו ס"ב ד"ה ויש).

טלטול בגופו

ואם נפלו הדגים בחדר שאינו מקפיד על נקיונו ואין צריך למקומו כלל, אין ההיתר הנ"ל של טלטול מן הצד, אבל יש עצה נוספת לטלטול את הדגים כלאחר יד. והוא, על פי מה שנפסק בשולחן ערוך (סי' שי"א ומשנ"ב ס"ק ל"ו) שח"ש סק"א) שמוותר לטלטול מוקצה בגופו כלאחר יד אפילו בשביל שמירת המוקצה שלא יגנב או שלא יפסד. ומבואר בשולחן ערוך הרב (סי' רעו ס"ט) ובמשנה ברורה (סי' רעו סק"א) שהמטלטל באחורי ידיו או בין אצילי ידיו נקרא 'טלטול כלאחר יד'. ולכן אפשר להרים את הדגים דרך מרפקי הידים או דרך גב היד ולהחזירו כך לפריזע"ר.

והנה אף שהחזון איש (סי' מז סק"א) חולק על היתר זה, ולשיטתו טלטול בגופו לא הותר רק כשמטלטל דרך הילוכו או דרך תשמישו, אבל לא באופן שמרים את המוקצה בעזרת הידים כלאחר יד. למעשה נוהג להקל כפסק השולחן ערוך הרב והמשנה ברורה (עי' שו"ת שבט הלוי ח"ח סי' מט וסי' ג).

גרף של רעי

והנה אם הדגים כבר התמוססו מהקפאון ועלול להרטיב וללכלך את רצפת הבית, אפילו שכרגע עדיין אינו מלכלך ממש אבל הוא כבר מוכן ללכלך את הבית, נראה שמוותר לטלטול את הדגים ולהחזיר לפריזע"ר מדין 'גרף של רעי'. וכעין שכתב הביאור הלכה (סי' שח ס"ד) שמוותר לסלק קדירה שנשאר בה שיירי תבשיל ועומדת בבית מדין גרף של רעי. וכעין מה שנפסק בשולחן ערוך (סי' שי"א ס"ב) שהתירו לטלטול מת שקרוב להסריח אפילו לא הסריח עדיין. וכך מבואר גם בסימן של"ח (סי' ס) שדלף היורד לתוך הבית נחשב כגרף של רעי.

אמנם כל זמן שהדגים מוקפאים ואינו מוכן ללכלך את הבית נראה שאין זה נחשב כגרף של רעי על שם העתיד, ואסור לטלטלו. וכעין זה כתב האשל אברהם (סי' שח סע"י לד) שאין לסלק עופות מהבית מחמת שהם יכולים ללכלך, דלמה לטלטל העוף קודם שמלכלך, הרי ברגע שילכלך אפשר לנקות הצואה. ורק חתול המסתובב בבית והוחזק שכשלתין בבית תטיל שם צואה, ויצטרך לעמוד בלילה בלי נר ולא יוכל אז לנקות ביתו ויצטער, יש

מעשה שהיה שנפלו דגים קפואים מהפריזע"ר בשבת על הרצפה. ונשאלה השאלה כדת מה לעשות עם הדגים, שאם יהיה מונח כך על הרצפה עד מוצאי שבת עלול להתקלקל, האם ניתן להחזיר את הדגים לפריזע"ר כדי שלא יפסדו, או שאסור להזיזם ממקומם שהדגים הם מוקצים מחמת גופם מכיון שאינם ראויים לאכילה.

דגים קפואים

הנה בשולחן ערוך סימן ש"ח (סעיף לב) נפסק על 'דג שאינו מלוח אסור לטלטל מפני שאינו ראוי'. ואם כן לפי זה בפשטות אסור לטלטל את הדגים עד מוצאי שבת אף אם יתקלקלו, שאסור לטלטל מוקצה בשביל שלא יפסד (יעו"ש סעי' ד).

טלטול מן הצד לפנות מקום

אמנם אם הדגים נפלו ממש ליד הפריזע"ר ומפריע בכל פעם שניגשים להוציא משם דברים, אפשר להחזיר את הדגים דרך טלטול על ידי דבר אחר, שהרי נפסק בשולחן ערוך (סי' שי"א ס"ח) שמוותר לטלטל מוקצה מן הצד לצורך דבר המותר, וכיון שמטלטל את הדגים בשביל שצריך להשתמש במקומו בשבת הרי זה נחשב כדבר המותר, שהמקום הוא דבר היתר.

וטלטול מן הצד הכוונה שמטלטל את המוקצה בעזרת דבר אחר שאין הדרך לטלטלו בכך, כפי שפסק המשנה ברורה (שם ס"ק י) שמוותר לדחוף מוקצה על ידי קנה אם צריך להשתמש במקום שמונח שם המוקצה, וכן פסק (סי' שח ס"ק קטו) שמוותר לגרר קליפות מוקצים מעל השולחן בעזרת סכין. כיון שאין הדרך לטלטל הקליפות עם הסכין, ואין צורך רק לדחוף את הדגים בצד, ואפשר גם לקחת כלי או מיכל שאין הדרך לטלטל עמו מיני אוכלים, ולתחוב את הדגים בתוך הכלי הזה, ולהרים את הכלי ולהחזירו לתוך הפריזע"ר (עי' ביה"ל שם סכ"ז בשם הרמב"ן, ובצירוף עודו בידו המובא בסק"א) יש להקל בכך"א).

ודוקא בעזרת כלי שאין הדרך לטלטל עמו מותר, דאילו בכלי שהדרך לטלטל עמו מיני אוכלים אסור, שאז ניכר ונראה שמטלטל גם ההיתר עם האיסור, ואסור לטלטל מוקצה אגב ההיתר, וכפי שנפסק בשולחן ערוך (סי' שי"א ס"ה) שלא התירו חז"ל לטלטל מוקצה על ידי ככר ותינוק אלא במת בלבד. ואף אם אינו נוגע במוקצה ממש, כיון שמטלטלו כדרכו על ידי ההיתר אסור, שההיתר נעשה לו כידא אריכתא, דלקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה (שועה"ר ק"א סי' רנט סק"ג וע"ע מה שפסק בס"י שח ס"ט). וכן מצינו בסימן של"ח (סי' ס) שאסור לטלטל כלי שיש בו מים סרוחים, ואין זה נקרא טלטול מן הצד. ולכן אין להרים את הדגים בעזרת צלחת או שקית ניילון חד פעמי וכדומה.

כשאין מוכרח להשתמש במקום

והנה לפי האמור אם נפלו הדגים במקום

בידיים אפילו איסור דרבנן (מבואר בשו"ע סי' שפ"ג). ואם הוא ילד שלו אסור גם משום שבינת בנו, ואם הגיע לחינוך אסור גם כן משום חינוך [אך], בילד שאינו שלו יש לעיין אם מותר לומר לו בדרך רמז שלא בלשון ציווי].

בהפסד פתאום

והנה מצינו היתר לטלטל מוקצה בהפסד הבא פתאום שהאדם בהול מאוד על ממונו, וכתב המשנה ברורה (סי' שלד ס"ק ז) שזהו רק בהפסד פתאומי שבהול עליו הרבה, כמו מפני הדליקה או מפני ליסטים, אבל משום הפסדים אחרים אין מתירים. ולכן פשוט שאי אפשר להתיר כאן משום הפסד של הדגים, אכן מי שיש לו פריזע"ר מלא דגים קפואים ונפל העלעקטור"ל ויש חשש שיתקלקלו הדגים אם ישארו ככה עד מוצאי שבת, אולי יש להתיר להעביר את הדגים לשכן דאפשר שזה נחשב להפסד גדול שבא פתאום, והדבר תלוי בעיני המורה.

חיידוש השבט הלוי בדגים קפואים

בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' סב וח"ג סי' כט אות ד) האריך בדין מוקצה בדגים קפואים, ונטה קו להקל במקום הפסד גדול בצירוף שיטות הראשונים דכל דבר שעומד לאכילת אדם אף שכרגע אינו ראוי עדיין וצריך תיקון, אינו מוקצה. ולכן במקרה שיש הפסד ממשי וגדול, יש עוד סניף גדול להקל בדבר.

הרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א (ד)

רבי נחמן טולטשינער (כ"ד)

נמשיך ונספר אודות הנסיעה לבראד ולעמבערג, אשר נסע מוהרנ"ת עם משמשו ותלמידו הנאמן רבי נחמן טולטשינער:

אחר ששבת מוהרנ"ת בעיר בראד, נסע ביום ג' לעיר לעמבערג, ומשם לעיר זעלקאווע, ומשם חזר ביום ב' פרשת ואתחנן בפעם השנית לעיר בראד (עין על"ת סי' שט"ו).

דרך הקודש של "אזמרה לאלקי בעודי"

במשך כל הנסיעה ראו מוהרנ"ת ומשמשו ר' נחמן נפלאות חסדי ה' ופלאי פלאותיו, כמסופר באריכות בעלים לתרופה (סי' ש"ז) ושם מבואר מגודל הכבוד שרחשו החסידים למוהרנ"ת, ואיך שליוו אותו בכבוד גדול, ואיך סיפר להם מהתגלות התורה "אזמרה" (בליקוטי מוהר"ן סי' רפ"ב), ואין כאן המקום לספר הכל בפרטיות, כי עכשיו אנו עוסקים רק במה ששייך לתלמידו ר' נחמן, ואי"ה עוד חזון למועד.

"כמה אנשים כבר קירבת לה' על ידי תורה זו?"

בעת לימודו לפני החסידים דשם את התורה "אזמרה לאלקי בעודי" בהתלהבות גדולה, אזי משמשו ר' נחמן שכבר היה רגיל באלו הדברים הנפלאים שיצאו מפי מוהרנ"ת, דיבר אז בעת בהתכוונו שפשוט ונכון כל דברי מוהרנ"ת. פנה אליו מוהרנ"ת ואמר: "אזוי? אזוי? ר' נחמן?! וכי כל כך פשוט הדבר בעיניך? א"כ תאמר לי כמה אנשים כבר קירבת להשי"ת על ידי תורה זו?!". ורמז לו מוהרנ"ת שנמצאים בדברים אלה עצות עמוקות כ"כ שאפשר על ידם לקרב את כל ישראל לאביהם שבשמים (שיש"ק ח"ב סי' תקכ"ז).

"נאר אזמרה"

ובענין תורה זו, כאן המקום להעתיק מה שהביא רבי נחמן מטולטשין במכתבו לחבריו שבארץ ישראל (מכתבי רב"ט סי' ה) אשר שם מספר ממה שזכה לשמוע ממוהרנ"ת, וז"ל שם:

"תחיה את נפשך בהם כל ימי חיך, כאשר שמעתי מפיו של הק' מורי ורבי מו"ה נתן צוק"ל: נאר אזמרה וכו' און נאר אזמרה לאלקי בעודי! עד שזנכה להתעלות לכל זה באמת, יחד עם כל אחינו בני ישראל. ואי אפשר להאריך יותר, כן תחיה את עצמך בזה כל ימי חיך, באריכות ימים ושנים טובים" עכ"ל.

"אל תלחם לחם רע עין"

כשהגיע מוהרנ"ת לעיר בראד עם משמשו הנאמן רבי נחמן, ביקש הרב דמתא את מוהרנ"ת שיתארח אצלו ושיאכל עמו סעודה, אמנם מוהרנ"ת לא רצה לסעוד אצלו. ביקשו הרב עוד הפעם ולא רצה בשום אופן. והתפלל ר' נחמן על זה, בידעו דרך מוהרנ"ת שנהג עצמו כמו רבינו ז"ל שלא להתעקש על שום דבר. וכשיצא מוהרנ"ת מפתח ביתו של הרב, אמר מוהרנ"ת הפסוק הזה: "אל תלחם לחם רע עין" (משלי כ"ו), התפלל ביותר ר' נחמן על זה, מאין ידע מוהרנ"ת שהרב הוא רע עין. ואח"כ נתברר מבני העיר שאכן כך הוא.

סמיכת החכמים

מאז שהרה"ק בעל דברי חיים זיע"ז זכה להתקרב לרבותיו הקדושים צדיקי החסידות, היה כלי מוכשר לקבל ברכה וזכה לינוק מהם מלא חופניים ולמלא אסמיו מזן אל זן בתורה ובחסידות עד בלי די.

כתלמיד נאמן היה מרבה בנסיעות להסתופף בהיכל קדשם בחצריהם ובטירותם. הוא לא חשב כלל ולא אבה לשמש כרועה נאמן ולהנהיג צאן קדשים. אולם, סיפר הרה"ק בעל מנחת אלעזר ממונקאטש זיע"ז: פעם אמר הדברי חיים שמחמת שלושה גדולי עולם ש'ביכרוהו' בלשון סגי נהור שיהיה ר'בי אזי נאלץ לקבל עליו את ההנהגה בעל כורחו. על שניים מהם נספר להלן.

הראשון היה הגה"ק רבי אפרים זלמן מרגליות מבראד, בעל בית אפרים (נודע גם בהסכתו על ספר הק' ליקוטי מוהר"ן).

היה זה, כשרבי חיים נסע מלייפניק - מקום מגורי חותנו הגה"ק בעל ברוך טעם - ללובלין לרבו החוזה זיע"ע. בדרוכו עבר בעיר בראד ולבקשת חותנו נכנס למסור לו פרישת שלום. כאשר נכנס לרבי אפרים זלמן, שאלו מדוע שוהה הוא בדרכים, השיב לו רבי חיים שנוסע לקבל את פני רבו בלובלין. "וכמה זמן אורכת הדרך?" - שאלו הגאון בעל בית אפרים. "כארבע שבועות" - השיב רבי חיים. "ומה עם ביטול תורה במשך כל הזמן הזה?" - המשיך רא"ז ושאל. "לא נגרם לי שום ביטול תורה עקב הנסיעה" - השיב רבי חיים. התפלא הגאון והחל לדבר עמו בדברי תורה ולתהות על קנקנו, ואכן מצאו כלי מלא וגדוש בתורה. במהלך הדברים אף פתח לו הדברי חיים כמה מספיקותיו החמורים שהתקשה בהם זה עידן ועידנים. הגאון בעל בית אפרים יצא מגדרו ומרוב התפעלותו קרא: "אצלי, זה שידוע ללמוד נקרא ר'בי". ובו במקום מסר לו קוויטל ופדיון

מטבע זהב שלם. רבי חיים סירב לקבל זאת בכל תוקף, אך הגאון לא ויתר ובעל כורחו נאלץ לקחת את הקוויטל והפדיון. רבי חיים היה אז אך בן י"ז שנים.

השני שהסמיכו לרבי, הוא רבו החוזה מלובלין.

היה זה כאשר שהה אצל רבו החוזה מלובלין, שם נהג לשבת בבית המדרש וללמוד בחברותא עם ידידו ורעו הגה"ק מקאמינקא, אולם מרוב חייפותם לא הגיעו תמיד לעמק השוה והיו מתפלפלים על כל שורה בגמרא במשך זמן רב. יום אחד ניגש אליהם החוזה ואמר: "וונגעלייט, כך אי אפשר ללמוד, אלא כך יהיה דרך הלימוד אצלכם שהאחד יהיה הרבי והשני יקשיב..." כשיצא הרבי החלו להתווכח ביניהם מי יהיה הרבי שילמד בקול ומי יקשיב, וכל אחד מהם הטיל זאת על רעהו, נכנס החוזה שוב ופנה לרבי חיים ואמר לו: "חיימל, אתה תהיה הרבי". ובגלל הדבר הזה הוא נאלץ להיות לרבי.

(הגר"ש אונגר זצ"ל. וציין ששמו של הרבי השלישי שהסמיכו נשכח)

"צדיק" הוא תיבת "קין די"

ואכן דברי הצדיקים עשו רושם, ורבי חיים נהיה לרב רבנן ולמנהיגם של אלפי ישראל. את תואר דמותו של המנהיג מצאנו בתורה ז' ליקוטי מוהר"ן תנינא כי מרחמם ינהגם, שם מבאר רבינו כי המנהיג האמיתי הוא הצדיק הרחמן שידוע שעיקר הרחמנות על עם ישראל כשנופלים בחטא ח"ו ומתאמץ למנוע חטאים מכלל ישראל.

בסגנון זה אף התבטא הרה"ק בעל דברי חיים זיע"ע בפרשת נח עה"פ איש צדיק תמים היה בדורותיו (בראשית ו, טו). וז"ל: "הנה צדי"ק הוא תיבת ק"ץ ד", כי הצדיק הוא העוצר בעם, ומונעם מחטא ומגבילים, ולזה נקרא ק"ץ ד" לשון גבול וסוף, לומר די לחטאים".

ברכת מזל טוב

לאנשי שלומינו לרגל "שמחת החלאקה" לנניהם היקרים הע"ו

הר"ר שמעון הרשלר הי"ו	הר"ר יהודה אייבנאך הי"ו
הר"ר אברהם יוסף וורטהיימר הי"ו	הר"ר אברהם אשר אנשין הי"ו
הר"ר אלעזר נחמן וייס הי"ו	הר"ר יעקב זאב אנשין הי"ו
הר"ר מאיר וייס הי"ו	הר"ר שלמה יצחק אנשין הי"ו
הר"ר שמואל זוהר הי"ו	הר"ר אוריאל בלום הי"ו
הר"ר ברוך זילבער הי"ו	הר"ר אברהם יצחק גולדמן הי"ו
הר"ר זאב זילבער הי"ו	הר"ר מנחם אברהם גולדשיין הי"ו
הר"ר שמואל זילבער הי"ו	הר"ר יהושע גלור הי"ו
הר"ר שמעון זילבער הי"ו	הר"ר נחמן גלינסקי הי"ו
הר"ר מאיר ברמ"י יארבלום הי"ו	הר"ר שניאור זלמן גליקוון הי"ו
הר"ר שמחה יגלנק הי"ו	הר"ר שרנא גרינוולד הי"ו
הר"ר יהודה מייל הי"ו	הר"ר נחמן אהרן הורביץ הי"ו
הר"ר יעקב יצחק מנדליאל הי"ו	הר"ר שלום הורביץ הי"ו
הר"ר יעקב שמחה מנה הי"ו	הר"ר נחמן דב היילפרין הי"ו
הר"ר נחמן מרקוס הי"ו	הר"ר נפתלי היילפרין הי"ו
הר"ר אברהם יצחק סאמעט הי"ו	הר"ר שמעון דן היילפרין הי"ו
הר"ר אברהם יצחק סגל הי"ו	הר"ר נתן חיים הרשלר הי"ו
הר"ר איתמר סולרש הי"ו	

ה"ד שייבו לגולם לתורה ולחופה ולמעשים טובים ולרוב נחת דקדושה

ברכת מזל טוב להר"ר ישראל נחמן ברמ"י אנשין הי"ו לרגל חולדת הבן ה"ד שייבו לגולם לתורה לחופה ולמעשים טובים ולרוב נחת דקדושה	ברכת מזל טוב להר"ר שלמה זלמן קעניג הי"ו לרגל חולדת הבן ה"ד שייבו לגולם לתורה לחופה ולמעשים טובים ולרוב נחת דקדושה	ברכת מזל טוב להר"ר אברהם אשר אנשין הי"ו לרגל חולדת הבן ה"ד שייבו לגולם לתורה לחופה ולמעשים טובים ולרוב נחת דקדושה	ברכת מזל טוב להר"ר יהודה שמואל נחמן חזן הי"ו לרגל חולדת הבת ה"ד שייבו לגולם לתורה לחופה ולמעשים טובים ולרוב נחת דקדושה
--	---	---	--